

Het Onze-Lieve-Vrouwebeeld van de Sint-Pieterskerk opnieuw in volle glorie

In de noordelijke dwarsbeuk van de Sint-Pieterskerk van Turnhout staat al 'sinds mensenheugenis' een altaar toegewijd aan Onze Lieve Vrouw. Centraal staat een rijkelijk versierd O.L.V.-beeld. Zowel het onderkleed (schoot), de mantel als het houten beeld ondergingen het voorbije jaar een noodzakelijke restauratie. Op zondag 8 oktober tijdens de hoogmis van 10.00 uur zal het beeld opnieuw in volle glorie te zien zijn. Het beeld zal na de eucharistieviering in een processie door de kerk worden rondgedragen. Maar wat weten we eigenlijk concreet over dit Mariabeeld?

Het O.L.V.-beeld van de Sint-Pieterskerk tijdens de viering van het 375-jarig bestaan van de Broederschap van O.L.V. van de Heilige Rozenkrans, oktober 2014. Foto Rob Koop

De Broederschap van O.L. Vrouw van de Heilige Rozenkrans werd gesticht in de Sint-Pieterskerk op 18 december 1639. Sindsdien (al bijna 384 jaar!) staan de 'confraters' in voor het behoud en het bevorderen van de Mariadevotie in de Sint-Pieterskerk van Turnhout en bij uitbreiding voor de hele stad.

Maar we mogen zeker niet vergeten te vermelden dat er al vóór 1639 een intense Mariaverering was door de Onze-Lieve-Vrouwegilde. De oorsprong van deze 'aloude' vereniging gaat misschien wel terug tot de 14de of 15de eeuw. De eerste duidelijke vermelding in de archieven dateert van ca. 1500. Al (ruim?) voor de oprichting van de Broederschap van O.L.V. van de H. Rozenkrans bestond er een Maria-altaar. Zo werd in de Borgemeestersrekeningen van 1635-1637 vermeld: *'taeffereel ende houtwerck vande nouwen altair ter eere van onsse lieve vrouwe in s.te peeters kercke alhijer 50 g. 26 jan 1636, eerw: heere philips van lier plebaan'*.

Enkele jaren later werd het Maria-altaar door zowel de Broederschap als de Gilde beheerd. Er werden ook afspraken gemaakt i.v.m. de verdeling van de jaarlijks terugkerende Mariafeesten in de liturgische kalender. Vermits de Broederschap kapitaalkrachtiger was, bekommerden zij zich vooral om de materiële uitbreiding van het altaar en het Onze-Lieve-Vrouwebeeld.

De Broederschap van O.L.V. van de H. Rozenkrans beschikt over een volledig archief van haar oorsprong tot nu. Op 21 december 2012 werden de vier banden met vooral jaarrekeningen en ledenlijsten in bewaring gegeven in het Turnhoutse stadsarchief. Jef Van den Bergh en Bert Hendrickx lazen deze zomer ca 2000 archiefbladzijden op zoek naar alle mogelijke gegevens over het Mariabeeld. En met succes! Zo zijn we in staat om het quasi onbekende verleden van het beeld iets beter te leren kennen. We moesten het onderzoek niet volledig opnieuw doen. In 1989 schreef Eugeen Van Autenboer het magistrale '350 jaar Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans'.

In dit beknopte artikel beperken we ons enkel tot de historiek van het Onze-Lieve-Vrouwebeeld. Het altaar, de antependia (de bekleding aan de voorkant van het altaar), de priestergewaden, het overige beeldhouwwerk, de tronen en het monumentale glasraam worden dus niet besproken.

De inventaris van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) zet ons mogelijk op het verkeerde been door te stellen dat het Onze-Lieve-Vrouwebeeld aan het altaar dateert van de 16de eeuw (<https://balat.kikirpa.be/object/49631>). Eugeen Van Autenboer schreef in 'De dekanale Sint-Pieterskerk van Turnhout' (herziene uitgave van 1992) dat het beeld van de 17de eeuw is. Geen van beide veronderstellingen kunnen we staven met archivalische bronnen.

Wat weten we wel?

Bij de oprichting van de Broederschap in 1639 bestond er al zeker een Mariabeeld dat eigendom was van de Onze-Lieve-Vrouwegilde. In een overeenkomst van 9 mei 1643 tussen de *'Confrérie van het H Roosen Cransken ende de oude Gulde van ons lieve Vrouwe'* werd bepaald dat de Gilde het recht had *'het oude belt van onse Lievrouw omme te dragen'* bij processies. Als het beeld toen als 'oud' werd bestempeld, mogen we ervanuit gaan dat het al zeker van de 16de eeuw was. Er was ook sprake van een *'Autaer van Onse Lieve Vrouw op denwelcken van outs geregeert is'* door de Gilde. Anderzijds vermeldde het contract dat de Broederschap *'grootte onkosten gedaen had in het oprichten ende maecken van de nieuwen Autaer van Onse Lieve Vrouwe ende alnoch te doen, soo tot ornamenten en gestoelten'*. Men schreef

nog over het *'voorgeroerden Autaer ofte aen eenige der belden'*. Is dit een eerste bewijs dat er al in het 1643 (minstens) twee Onze-Lieve-Vrouwebeelden waren?

Nergens in de rekeningen van de Broederschap werd er melding gemaakt van de aankoop van een nieuw O.L.V.-beeld. In 1645-46 werd voor het bestaande beeld een nieuwe rozenkrans gekocht. Enkele jaren later vervaardigde Maria Bacx voor het beeld een zijden krans en een andere van lijnwaden rozenbloemen. In 1649 maakte Dimfna Hylens, een geestelijke dochter uit Herentals, ook nog een *'cappe en rocke voor onse Lieve Vrouwe ende ander ciraet'*.

Tussen 1666 en 1671 ontving begijntje Maria Henricx de aanzienlijke som van 89 gulden *'soo ter saecken van eene nieuwen blommen krans tot ciraet van Onser Lieve Vrouwen belt opde ierste sondaegh vande maent staende int midden der kercke ende voor de tacken daer neffens staende, mitsgaeders voor vijff [paeren] soo syde als papiers nieuwe meyen, ende [ ] anders wercken soo tot Ciraet van t'voirs Lieve vrouwen belt als van onser Lieve vruwen ultaer'*.

Hieruit kunnen we afleiden dat het Mariabeeld toen geen plaats in het altaar had, maar ernaast stond. Het altaar bezat toen een schilderij van Onze-Lieve-Vrouw. In 1641, 1687, 1691 en 1701 werd dit kunstwerk gereinigd, wat duidt op een zekere leeftijd. Zowel aan het altaar als aan het beeld stond een collectebus of schotel om donaties te ontvangen. Er zijn aanwijzingen dat het altaarstuk in 1766 werd verkocht.

Op het einde van de 17de eeuw werd het Onze-Lieve-Vrouwebeeld voorzien van velerlei versieringen. In 1691 werden 'eenige ornamenten' gekocht. Het beeld kreeg toen een paar 'moukens voor ons L. Vrouwe en Jesusken'. In 1693-1694 zorgde 'Juffrouw Praet bagijncken voor goudecroons voor onse Lieve Vrouwen beeldt'. In die jaren kreeg 'de taeffel daer onse Lieve Vrouwen beeldt op staet' een gouden 'behancsel'. Juffrouw Maria Persoons uit Antwerpen zorgde in 1696 voor een 'gouden lacken etc. tot circaet van het lieve vrouwe beelt staande midden in de kercke'.

18de eeuw

In de 18de eeuw was er duidelijk sprake van twee Mariabeelden. De inventaris van 1786 vermeldde 'ons Lieve Vrouwen belt in den autaeur' en 'ons l. vrouwen belt in de kercke'. Het geschilderde altaarstuk was dus intussen verdwenen. In 1713-15 werd het beeld boven op het altaar voorzien van een nieuw kleed. Tien jaar later stond het op een vergulde en verzilverde blok. In 1724 schilderden de zusters van het Heilig Graf het purperen kleed van Onze Lieve Vrouw en zuiverden ze de zilveren kant.

Onder: een bijpassend stel voor het Kind Jezus in paars fluweel en kant in gouddraad (magazijn Broederschap). Foto Marie-Paule Peeters

In 1748-49 werd een aankoop gedaan van '6 ½ ellen blauw en silveren moor ende 5 oncen silveren kant voor een nieuw fallie voor ons Lieve Vrouwe op den autaeur vijfenveertig guldens seshien struyvers wissel gelt'. In april 1752 ontving Sr Geysels 35 stuivers voor het schilderen van het Mariabeeld. Joannes Peeters zorgde in mei 1771 voor 'eenige wolleken onder het Beelt van onse Lieve Vrouwe'. In 1774-76 werd een in goud gemonteerde paternoster geschonken die niet mocht verkocht worden, maar rond het O.L.V.-beeld (ofwel het beeld op het altaar ofwel midden in de kerk) moest gehangen worden. Zilveren kant werd gebruikt voor een falie van het O.L.V.-beeld in het altaar (1780-81).

Het is dus jammer genoeg niet steeds mogelijk om te bepalen voor welk beeld de mantels en/of sieraden bedoeld waren.

19de eeuw

De meest kostbare toevoegingen aan het Mariabeeld en/of beide beelden dateren van de 19de eeuw. Dat was ook nodig omdat de Franse administratie op het einde van de 19de eeuw niet alleen belastingen oplegde, maar ook een aanzienlijke hoeveelheid zilver opeiste. Op 7 november 1794 betaalde Engelbert van Doren, deken van de Broederschap, 163 gulden 11 st. en leverde zilveren kronen, een scepter en een schotel (goed voor 6 pond 6 oncen) aan de Franse overheerser.

In mei 1803 kreeg het beeld opnieuw een zilveren scepter en een zilveren paternoster. Op 20 augustus 1816 schonk Maria Van der Beek (†1736 Rotterdam - 1817 Turnhout, rentenier, ongehuwd) *'eene schoone silvere croone met vergulde sterre voor het beeld van O.L.V., met eenen klijne voor het Kindeken Iesus.'*

De 'dagelijkse' kronen van 1816 (voor de restauratie van het beeld in 2023).

In 1837 kreeg het Onze-Lieve-Vrouwebeeld een hemelsblauw borstkleed, geborduurd en belegd met zilveren sterren en afgeboord met kant. Weduwe Anne Catherine de Fierlant – Michielsens schonk in 1837 een speld met meerdere diamanten en een geborduurde toile. De voorwaarde was wel dat de diamanten nooit mochten verkocht worden en moesten worden gedragen door het O.L.V.-beeld.

Joanna Van Roost vervaardigde in 1840 een blauw borstkleed.

In oktober 1844 werd 263 gulden 19 stuivers betaald voor stoffen voor *'ornament en gewaad'*. In juli 1846 werd aan beeldhouwer Hendrik Peeters-Divoort (1815 –1869) 770 frank (424 gulden)

betaald voor het maken van een troon met sokkel of pedestaal voor het O.L.V.-beeld. Hij maakte ook enkele kasten voor de Broederschap. In 1851 verrichtte diezelfde Peeters werk aan het beeld en aan de troon voor 139 fr. (76 g 12 st). In 1851 schilderde H. Volders de pedestaal van het O.L.V.-beeld. In 1859 werd hij als lid van de Broederschap aangenomen.

Bijpassend stel voor Kind Jezus in lichtblauw velours. De mantel van het O.L.V.-beeld heeft metalen / zilveren sterren.

In 1854 kreeg het O.L.V.-beeld een zilveren kroon met vergulde bladeren en verrijkt met edelstenen, een rode zijden fluwelen mantel omboord met arabesken en bezaaid met bloemen, alles in fijn goud geborduurd. De schenkers bleven anoniem. Het prachtwerk werd uitgevoerd door de Antwerpse goud- en zilversmid Rogerius Antonius Joannes Ceulemans. In de daaropvolgende decennia werden er telkens meer edelstenen in verwerkt.

In 1859 schonken de erven van Antonia Dierckx – Brepols (1799-1858) een halsnoer van witte parels met een diamanten slot. Een anonieme schenker gaf een zilveren bol met [edel]stenen en een wit zijden altaarkleed met bloemmotief. In hetzelfde jaar schonk Hendrik Peeters-Divoort een kistje 'in wagenschot' (uit kwartier gezaagd eikenhout) voor het bewaren van de juwelen van O.L.V.

Toen was er ook een anonieme schenking van een nieuw kleed 'van O.L.V. in den autær'. Diezelfde persoon schonk ook al een zilveren wereldbol voor het beeld. In 1859 werd ook besloten om het grootste

gedeelte van de ontvangen juwelen aan de kroon te hechten. In 1860 schonk juffr. Louisa Dierckx een nieuwe schoot (in deze context het onderkleed) voor Onze Lieve Vrouw, vervaardigd door Van Esch voor 56,89 fr. In 1862 was er een anonieme schenking van een zilveren druiventros en twee zilveren sleutels. In 1865 werden drie amethisten in spelden en een broche gezet.

Hét pronkstuk van het Mariabeeld: de zilveren kroon van 1854.

In mei 1869 was er een (kleine) brand aan het Maria-altaar. In juli werd door de verzekeringsmaatschappij 'de maatschappij der vereenigde eigenaars' een fikse schadevergoeding betaald voor de restauratie van de rode mantel. Mogelijk was de arm van Maria toen ook beschadigd. In 1870 maakte beeldhouwer Pieter Paul De Meyer (A'pen 1825 – T. 1892) een

nieuwe arm voor het O.L.V.-beeld voor 10,50 fr.

In 1871 werd een in goud geborduurde schoot geschonken, anoniem. In 1871 werd de kroon door de Turnhoutse gouden zilvermid [Jacobus Carolus en/of zijn oudste zoon Joannes] Hombrouck 'hernieuwd' voor 16,50 fr. In 1873 vernieuwde hij een zilveren leltietak voor 24 fr.

Het aankleden en dagelijks onderhoud van het O.L.V.-beeld gebeurde in 1872 en de jaren ervoor door Octavie Van Genechten (1837 – 1909, overste van het begijnhof van Turnhout) en juffr. Theresia de Fierlant (T. 1831 – 25 jan. 1872). Jan de Fierlant schonk vlak na het overlijden van zijn zuster Theresia 500 fr. voor het beeld.

In 1877 werd de *'tweeden besten mantel van onze Lieve vrouwbeeld dat op feesten in de kerk is geplaatst te doen zuiveren en opkuisen, ook van voor het beeld dat in den altaar staat, eenen mantel aan te koopen voor welke zaken men eene som van zeventhondert francs van den boni zal mogen gebruiken.*

In 1877 werd het O.L.V.-kleed door Antoon Vankalken voor 169,25 fr. hersteld.

De (ongehuwde) dames Coleta Dierckx (1856-1929, dochter van notaris en burgemeester Pierre Dierckx), Therese Van Hulsel (1843-1912, dochter van koopman en wasbleker Joseph Van Hulsel), Louisa Brosens (1853-1927, dochter van meester schrijnwerker Jan Brosens) en Cecile Versteylen (1867-1942, dochter van Adrien Versteylen, later gehuwd met Joseph Glénisson) zorgden in de jaren 1880 en '90 voor het *'versieren, opschikken, vervaardigen en veranderen van de*

ornamenten, kleedsels enz. rakende de dienst van het broederschap'. In de 20ste eeuw werd het onderhoud en het versieren voornamelijk toevertrouwd aan de 'knaap'. Van 1933 tot 1999 werd dit belangrijke werk verzorgd door timmerman Jozef Goris (1878 - 1959) en zijn neef Louis Goris (1924 - 2010).

In 1902 kwam de Broederschap tot de vaststelling dat zowel de mantel als de schoot van Onze-Lieve-Vrouw *'welke versierselen veel door den tijd geleden hebben'*, dringend moest hersteld worden. In juni 1903 betaalde men aan Desiré Vansina – Van Goubergen (van de Keizerstraat in Antwerpen) 960,50 fr. voor het leveren van een nieuwe *'manteau de Vierge en velours de soie de Lyon'*. De oude gouden borduursels werden gereinigd en hersteld, de kant werd gereinigd. O.L.V. kreeg ook een nieuwe schoot; het Kind Jezus kreeg een kleed gemoireerd in fijn zilver. Alles werd betaald door hoofdman Pierre Dierckx.

Detail van één van de mantels van het O.L.V.-beeld. Is dit de mantel gemaakt van 'soye de Lyon'? Foto van 1991, François Boone.

Boven: het altaar van Onze-Lieve-Vrouw met rechts het Onze-Lieve-Vrouwebeeld, foto van 1924. Tijdens de meimaand en de Mariale feesten werd het beeld van het altaar gehaald en op een voetstuk rechts naast het altaar geplaatst. Archief Broederschap van O.L.V. van de H. Rozenkrans.

Links: deze glasplaat toont de klassieke opstelling van twee Onze-Lieve-Vrouwebeelden. D.w.z. centraal in het altaar en het andere rechts van het altaar op een voetstuk. Dit laatste beeld staat nu in de kapel van de Franse Congregatie, ook wel gekend als de Kapel van Onze Lieve Vrouw van Bijstand in de Herentalsstraat. SAT Glas_07_13

Aug. Clymans uit Turnhout vroeg in september 1903 16,95 fr. voor het schilderen met creoline van het O.L. Vrouwbeeld. In dat jaar schilderde medelid Joseph Volders – Wauters (1858-1926, drogist) opnieuw het voetstuk waarop het beeld in de kerk rust en het draagblok (voor de processies). De zinnebeelden werden opnieuw verguld, alles samen voor 135,74 fr.

In 1945 schonk Julia Mesmaekers (1878-1969), weduwe van onderzoeksrechter Paul Van den Hove d'Ertsenryck, een ring met een grote saffier omringd door briljanten 'in erkentelijkheid voor het wederkeren van hare in 1940 opgeroepen zonen'. Het juweel kreeg een voorname plaats in de kroon van Maria.

Links: draagt het O.L.V.-beeld de schoot (onderkleed) die recent gerestaureerd werd. De zijden mantel heeft een fijn bloemmotief met een boord in fijn goud geborduurd. Is dit de mantel die in 1854 werd geschonken? Rechts: de recent gerestaureerde rood fluwelen mantel met een kanten overkleed. De schoot (onderkleed) heeft een Heilig Hart en de letters SMR (Sancta Maria Regina) gekroond in een bloemenkrans. Zowel O.L. Vrouw als Kind Jezus dragen hun 'gewone', dagelijkse, zilveren kroon.

In 1956 werd de mantel door de zusters Clarissen hersteld. Zij gebruikten hiervoor zilverzijde. Gouden versieringen werden op de nieuwe stof bevestigd. De kosten en een kleine vergoeding voor de werkuren waren samen 25.000 fr. In 1966 werd (een andere?) mantel hersteld voor 5.395 fr. In 1977 werden herstellingen gedaan aan het O.L.V.-beeld door de zusters clarissen voor 2.800 fr.

Vanaf 2000 ontfermde Jos Huybreghts zich over het patrimonium van de Broederschap van O.L.V. van de H. Rozenkrans. Zo reinigde hij in 2001 het kleed van Onze Lieve Vrouw en Kind Jezus en werden enkele zilveren penningen die het beeld versieren, hersteld. Xavier De Langh schonk in 2001 een ketting die het beeld nog steeds bij Mariafeesten tooit.

Vanaf 2004 werd op initiatief van Jos Huybreghts het O.L.V.-beeld niet langer hoog bovenaan op haar troon gezet, maar enkele meters lager, juist boven het altaar. Zo is het beeld beter zichtbaar. In 2005 herstelden Jos Huybreghts en Luc De Kort (uit de Korte Gasthuisstraat) de mantel van O.L. Vrouw.

Linksonder: foto van 1971. Het O.L.V.-beeld draagt een wit satijnen schoot met centraal een gekroond Mariamonogram in goudborduursel. Rechts: het beeld bij de ontmanteling op 16 oktober 2022 met hetzelfde onderkleed.

Boven: Jos Huybreghts zorgde vele jaren liefdevol voor het patrimonium van de Broederschap. Foto van François Boone, oktober 2005.

Foto genomen in 1916 in de Sint-Pieterskerk te Turnhout van kinderen als bruidje gekleed, die iedere dag processie hielden in de kerk en dan aan het Maria-altaar gingen bidden voor hun 'vader-soldaat' tijdens de Eerste Wereldoorlog. Uiterst rechts met lang zwart haar is Josée Leys. De priester is deken Victor Adams (tekst geschreven op een briefje door juffrouw Josée Leys). SAT 05252_01 Het Mariabeeld draagt een witsatijnen schoot met centraal het Heilig Hart omgeven door lelies in goudborduursel. Foto rechtsboven van Marie-Paule Peeters

Op 16 oktober 2022 werd het Mariabeeld ontmanteld. Restauratrice Kenny Damian uit Dendermonde ontfermde zich over de gewaden van het beeld, d.w.z. de schoot, de processiemantel van Maria, de strik aan de scepter en de kledij van Kind Jezus. Het behandelingsrapport vermeldt in detail de conservatie. Kort samengevat:

- Het onderkleed in zilverlaken met stulpborduurwerk (dat een mat grijze kleur had) werd gereinigd. Zwakke en beschadigde zones in het zilverlaken werden ondersteund en gefixeerd. Los stulpborduurwerk, borduur- en metaaldraden werden vastgelegd. De vuile voering was van mindere kwaliteit werd vervangen door nieuw textiel in dezelfde kleur en structuur.
- De rood-bordeaux fluwelen mantel van Maria werd ook grondig ontstof en gereinigd, vooral het stulpborduurwerk. Losse draden werden opnieuw vastgelegd. De mantel kreeg een extra versteviging ter hoogte van de bevestiging op het hoofd. De voering die niet origineel en te glad is, werd vervangen door een nieuwe katoenvoering in dezelfde kleur.
- Eenzelfde behandeling werd toegepast op de strik (aan de scepter) van Maria.
- Het kraagje en het Jezuskleedje werden gereinigd.

Rechtsboven: zorgwekkende toestand van het zilverlaken van het onderkleed van Maria, situatie oktober 2022.

Mariane Van Obbergen en Marcel Teugels namen de restauratie / conservering van het houten beeld voor hun rekening. Op 16 oktober 2022 werd het beeld naar hun atelier in de Wolkammerij in Hoboken gebracht.

De fysieke staat van het beeld en de polychromie waren over het algemeen redelijk stabiel. Sporadisch waren er kleine lacunes in de verflaag en afbladderende verfschilfers. In de handen van Maria en in het Jezusbeeld waren uitvlieggaten van houtborende insecten, maar gelukkig ging het over oude aantasting. De voornaamste problemen waren de handen van Maria en Kind Jezus die deels afgebroken of sterk beschadigd waren, o.a. door (verdwenen) houtworm. Het gewicht en de spanning van de zilveren scepter waren voor de verzwakte rechterhand van Maria te zwaar.

Mariane Van Obbergen onderzoekt het houten O.L.V.-beeld, 24 april 2023. Foto Filip Vandamme

De behandeling hield volgende stappen in:

- Reiniging van het oppervlakkige vuil op de polychromie. Verfshilfers in de twee gezichten werden gefixeerd. Lacunes werden opgevuld met een vulmiddel op basis van krijt en lijm en geretoucheerd.
- Tijdens een stratigrafisch onderzoek werden op een onopvallende plaats verschillende lagen van de polychromie één voor één trapsgewijs blootgelegd tot aan de drager. Zo werd er een kleine, conische boring gedaan in het haar en in de nek van Maria. Op de rug van het Jezusbeeld werd hetzelfde gedaan. Een eerste verflagenopbouw werd bekeken in een bestaande lacune in het haar van Maria. Door de microscoop kon er gekeken worden naar de verschillende

zichtbare verflagen. Hier konden reeds enkele verschillende verflagen geobserveerd worden, waaronder een goudkleurige laag. Deze kan erop wijzen dat het haar van Maria ooit verguld is geweest!

In het **haar** werden volgende verflagen gevonden:

Witte grondlaag / Okerkleurige laag of lijmlaag / Bladgoud (dus blond haar) / Donkerbruine laag / Dikkere grondlaag wit / Gele laag/oker geel. Verf? / Zwarte dunne laag / Bruine dunne laag / Vernislaag met goudglinsters (dus glinsterende bruine haren).

In de **nek** van Maria: Drager: hout / Dikke witte laag: grondlaag / Gele laag: brokkelig en dun: vernis? / Witte dikke laag / Beige dunne laag / Beige dunne laag / Roze dunne laag / Vernis: vergeeld en dun, bladdert af.

Stratigrafie in de rug van Jezus: Drager: hout / Dikke witte grondlaag / Witte laag / Bruin/grijze laag: brokkelig. (lijm?) / Witte verflaag / Rode verflaag / Rode verflaag / vernis.

- Het aangetaste en verzwakte hout in de rechterhand van Maria werd binnenin deels verwijderd, maar werd het originele polychrome oppervlak wel bewaard. Een nieuwe koker voor het vasthouden van de scepter werd in sterk buxushout op de draibank gemaakt. Vermolmde delen werden opgevuld, bijgesneden en geretoucheerd.
- Zowel bij Maria als het Kind ontbraken enkele vingertoppen. De vingertoppen

werden bijgesneden in lindenhout omdat dit vermoedelijk ook de houtsoort is waarin het originele beeld is gesneden. Tenslotte werden ze afgewerkt met een preparatielaag op basis van lijm en krijt en geretoucheerd met aquarel om ze in het geheel te integreren.

- Na het behandelen en opvullen van kleine aantastingen kreeg het volledige beeld een dun laagje microkristalijne was ter bescherming.

Behandeling van de rechterhand van het O.L.V.-beeld. Foto uit het behandelingsrapport van Mariane Van Obbergen en Marcel Teugels, juli 2023.

De restauratie van het beeld en het textiel waren niet goedkoop, maar de Broederschap moet als een 'goede huisvader' zorg dragen voor het religieus en kunsthistorisch patrimonium. Het O.L.V.-beeld kan hopelijk voor vele jaren opnieuw in volle glorie schitteren.

Met dank aan Jef Van den Bergh voor het diagonaal doornemen van twee registers van de Broederschap (bewaargeving in het stadsarchief van Turnhout 154#001 (1639-1691) en 002 (1691-1749). Bert Hendrickx keek het register 154#003 (1748-1950) en het huidige register (1951-2022) na.

Voor wie nog niet de kans had om een bijdrage te schenken ter ondersteuning van deze restauratie- en conservatiewerken, herhalen we graag de vraag van onze secretaris-kassier.

Ook dank aan Marie-Paule Peeters die in 2007 samen met Jos Huybreghts, Johan Verheyen en Frans Van de Vliet een inventaris van de goederen van de Broederschap van O.L.V. van de H. Rozenkrans opstelde.

Bron: Eugene Van Autenboer, 350 jaar Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans, Turnhout. 1639-1989, Turnhout, 1991.

<https://broederschaprozenkrans.be/>

Bert Hendrickx

Graag opgedragen aan de confraters (vroeger en nu) van de Broederschap van O.L.V. van de Heilige Rozenkrans

U mag uw bijdrage overmaken op de rekening van de Broederschap met rekeningnummer BE14 7340 6431 8483 met de vermelding: 'gift voor restauratie OLV-beeld'.

Vriendelijke dank!